

Анастасія Леонідівна КЛИМЕНКО,

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри трудового та господарського права факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0001-9587-5827>

ПЕРЕДУМОВИ РОЗВИТКУ ІНТЕГРОВАНОЇ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ

Як відомо, із проголошення незалежності в Україні було розпочато створення національної системи соціального забезпечення населення. Зокрема, 21 грудня 1993 р. постановою Верховної Ради була схвалена Концепція соціального забезпечення населення України [1] (нині зареєстровані проєкти нових концепцій, сподіваємося, що прийнята буде відповідати реаліям сьогодення, світовим стандартам і покращить стан справ), в якій закладено основи правової і нормативної бази соціального забезпечення населення, вироблено механізми, які, виходячи з реальних можливостей економіки, дадуть змогу дотримуватися державних гарантій стосовно:

- реалізації прав громадян на працю і на допомогу по безробіттю;
- оплати праці й мінімального розміру заробітної плати;
- підтримання життєвого рівня населення шляхом перегляду мінімальних розмірів основних соціальних гарантій в умовах зростання цін на споживчі товари і послуги;
- надання державної допомоги, пільг та інших видів соціальної підтримки малозабезпеченим громадянам і сім'ям, які виховують дітей;
- матеріального забезпечення у разі досягнення пенсійного віку, тимчасової чи постійної втрати працездатності, втрати годувальника тощо [1].

За цією Концепцією передбачалося, що життєвий рівень населення (особливо в умовах зростання роздрібних цін) підтримуватиметься завдяки вжиттю цілого комплексу взаємопов'язаних заходів, які дозволять стимулювати збільшення виробництва споживчих товарів і послуг, підвищити доходи громадян. Крім того, планувалося, що: а) періодично, залежно від темпів зростання споживчих цін, підвищуватимуться мінімальні розміри заробітної плати, пенсії, а також розміри стипендій, грошової допомоги громадянам з мінімальними доходами (зокрема, мінімальний розмір заробітної плати мав обраховуватися з огляду на рівень економічного розвитку, продуктивність праці, середньої заробітної плати й мінімального споживчого бюджету); б) компенсації і пільги громадянам, які потерпіли від техногенно-екологічних і природних катастроф, виплачуватимуться із спеціально створених фондів за рахунок надходжень із державного і місцевих бюджетів і внесків підприємств, установ, організацій і громадян за забруднення навколишнього природного середовища [1]. Зауважимо, що запровадження такої системи мало відбуватися поступово, за дотримання необхідної наступності.

До того ж у Концепції соціального забезпечення населення України підкреслювалося, що спочатку мали бути створені передумови реформування, удосконалені механізми, а відповідні акти, що закріплюють здійснення реформ, повинні прийматися лише після досягнення стабілізації в економіці. Додамо, що планувалося розробити і прийняти такі законодавчі акти:

- Основи законодавства про соціальне страхування громадян;
- про добровільне соціальне страхування громадян;
- про соціальне страхування громадян на випадок безробіття;
- про соціальне страхування громадян на випадок хвороби (медичне страхування);
- про соціальне страхування громадян від нещасного випадку на виробництві;
- про пенсійне страхування громадян;
- про матеріальне забезпечення громадян, що потерпіли від техногенно-екологічних і природних катастроф.

На перший погляд, у Концепції знайшли відображення всі основні моменти. Крім того, згідно з приписами документа реалізація й фінансування заходів цієї системи покладаються переважно на державу. Однак час підтверджує зворотне. У держави постійно не вистачає коштів на виконання взятих на себе зобов'язань (особливо це стосується пенсійного забезпечення, виплат певних видів компенсацій тощо). Отже, нині ні в кого немає сумнівів, що національну систему соціального забезпечення треба змінювати, вдосконалювати. Статті Конституції України повною мірою відповідають окресленому в Концепції. Проте в сучасних умовах, коли має місце економічна криза, більше того, економіка перебуває у стані стагнації і занепаду, на окремих територіях тривають бойові дії, реалізувати вказані права та гарантії за сучасної системи соціального захисту і її складової соціального забезпечення дуже важко, а отже, необхідні узгоджені дії державних установ, науковців, інститутів громадянського суспільства і представників бізнесу задля віднайдення можливостей для цього. Наведене підтверджує й те, що питання зрушиться з мертвої точки, якщо поєднати правові, організаційні й фінансові механізми, оскільки реалізація вказаних права включає: пенсійне забезпечення, соціальні допомоги, реабілітаційні програми, медичне забезпечення (на виконання яких потрібні кошти) і працевлаштування осіб, тобто надання гарантій, пільг, послуг із відповідним матеріальним забезпеченням. У той же час, беручи до уваги публічно-правовий характер відносин соціального забезпечення, усе перераховане має встановлюватися нормативно-правовими актами.

Висновок. Підсумовуючи викладене, варто зазначити, що сфера соціального забезпечення в Україні не відповідає вимогам часу, є складною та великою за обсягом, що значно ускладнює роботу з нормативно-правовою базою при захисті прав і свобод громадянами. Це підтверджує і позиція Федерації профспілок України, які вважають за необхідне розроблення і прийняття Соціального кодексу України як комплексу правових засад розбудови соціальної держави, розвитку громадянського суспільства, демократизації управління.

Список бібліографічних посилань

1. Концепція соціального забезпечення населення України. *Урядовий кур'єр*. 1994. 22 січ. С. 10–12.
2. Бюджетний моніторинг: аналіз виконання бюджету за 2018 рік // Інститут бюджету та соціально-економічних досліджень. URL: <https://www.ibser.org.ua> (дата звернення: 23.10.2019).
3. Баранник Л. Б. Фінансове забезпечення системи соціального захисту населення: теоретичний аспект. *Вісник ДДФА. Серія: Економічні науки*. 2014. № 1. С. 8–15.
4. Андріїв В. В., Москаленко О. В., Прилипко С. М., Ярошенко О. М. Правовідносини із загальнообов'язкового державного соціального страхування: теоретичний аспект. Харків : ФІНН, 2011. 280 с.

Одержано 25.10.2019

УДК 343.98

Марія Володимирівна КЛУБАНЬ,

кандидат юридичних наук,

викладач кафедри правоохоронної діяльності та поліціїстику факультету № 6

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0003-3622-5263>

НАУКОВО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕЛЕКТРОННОЇ ОСВІТИ

У сучасних тенденціях впровадження електронної освіти акцентується увага на розробці інструментарію, однак питання взаємодії суб'єктів такого освітнього процесу ще не отримало достатнього обґрунтування, відсутнє належне розуміння всіх можливих складових науково-методичного забезпечення використання електронної освіти, а це породжує низку певних проблем в освітній практиці.

Сучасні науковці, керівники організацій, що розвиваються та молоді викладачі на сьогодні розуміють, що традиційні уявлення про форми і методи досягнення ефективного виконання роботи й успіхів у навчанні вже застаріли. Тому це потребує змін організаційної схеми взаємодії здобувача освіти та викладача, її переорієнтування із педагогічного впливу і контролю на відносини сприяння сумісній діяльності та кооперування. Сьогоднішній освітній простір змінюється швидкими темпами, такого не було за всю історію. Процеси, що трансформують його форму та зміст, основні функції, цілі та засоби їх досягнення, діють не тільки широко, а й досягають фундаментальних основ традиційної освіти. Освітні системи успішно імплементують сучасні інформаційні технології, створюючи нові форми навчальної діяльності, зокрема саме завдяки появі технологій електронного навчання виник феномен електронної освіти, розвиток якої є актуальним питанням для українського освітнього простору.

У зв'язку з цим виникає необхідність формування нових підходів до науково-методичного забезпечення освіти, в тому числі електронної.

Слід зазначити, що галузеві закони України в сфері освіти містять неодноразові посилання на термін науково-методичного забезпечення освіти, однак не містять його визначення.

Так, Закон України «Про освіту» [1] містить ст. 75 «Наукове і методичне забезпечення освіти», в якій є положення про те, які органи і яким чином мають здійснювати науково-методичне забезпечення освіти.

Закон України «Про вищу освіту» [2] по тексту містить тільки вказівки та посилання на науково-методичне забезпечення вищої освіти без виділення спеціалізованої статті. Натомість, закони України «Про дошкільну освіту» [3] та «Про загальну середню освіту» [4] містять цілий розділ присвячений науково-методичному забезпеченню.

Такий дисбаланс в правовій регламентації науково-методичного забезпечення освіти, можна пояснити різним значенням для держави, місцем та порядком здобуття знань на різних рівнях структури освіти. Так, дошкільна та загальна середня освіта є базовими рівнями безперервної освіти в Україні, які забезпечуються державою. Результати освіти на цих рівнях є основою для розвитку особистості та подальшого професійного навчання. А тому, наукове та методичне забезпечення якості та певної одноманітності перший рівнів освіти мають неабияке значення для держави. Викладачі (вихователі, вчителі) на цих рівнях мають дещо меншу педагогічну свободу у виборі форм та методів навчання і повинні більш жорстко дотримуватися методик затверджених державними інституціями. Натомість, науково-педагогічні та наукові працівники закладів вищої освіти мають більшу академічну свободу, вправі в більш широкі рамки обирати форми і методи навчання тощо. Крім того, вища освіта носить характер підготовки фахівців у різних галузях науки, а тому у вищій освіті необхідно враховувати закономірності вивчення тієї чи іншої науки. В системі вищої освіти, розробка наукових та методичних засад здобуття відповідного фаху є завданням більше галузевих наукових та методичних установ.

У наукових джерелах визначення науково-методичного забезпечення освіти або навчального процесу розкривається досить рідко або здебільшого розкривається через зміст (складові) такого забезпечення. Так,